

TINE LOGAR

SREDNJA VAS V BOHINJU (OLA 7)

1. INVENTAR

1.1. *Vokalizem*

1.11. Dolgi (akcentuirani) vokalizem

i:		u:
e:		ø:
e:	o:	+ər:
a:		

1.111. Poleg /e:/ in /ø:/ se v nekaterih besedah slišita tudi ožja glasova kot navadna ozka /ɛ:/ in /ɔ:/.

1.112. /e:/ in /o:/ sta ožja in bolj napeta kot knjižna /e:/ in /o:/.

1.113. /ər:/ je monofonematski diftong, ki je lahko akutiran ali cirkumflektiran, medtem ko se /ə/ pojavlja kot kratek dinamično akcentuiran fonem.

1.12. Kratki vokalizem

	u
e	ə
o	
a	

1.121. Kot silabemi se pojavljajo tudi /l p m/, vendar se namesto njih pogosteje govorí /əl ən əm/ (wostu:dənca, kluča:vənca).

1.2. *Konsonantizem*

1.21. Zvočniki

v		m
l	r	n
j	í	ń

1.211. Fonetična vrednost /j/ je /j/.

1.212. /č/ je fonetično mehkejši kot knjižni slovenski /č/.

1.22. Nezvočniki

p	b	f
t	d	
c	s	z
č	š	ž
k	g	x

1.3. Prozodija

- 1.31. Govor ima dolge in kratke vokale. Dolgi vokali so vedno akcentuirani. Kratki vokali pa so ali akcentuirani ali neakcentuirani.
- 1.32. Dolgi akcentuirani vokali so ali akutirani ali cirkumflektirani (V: V:).
- 1.33. Kratki akcentuirani vokali imajo dinamičen akcent ('V).
- 1.34. Silabemi /l/ /ŋ/ /m/ so vedno kratki in neakcentuirani.
- 1.35. /ər:/ je akutiran ali cirkumflektiran kot drugi dolgi vokali (pər:st : pér:sta).
- 1.36. Akcentuirani (ər) v izglasju je kratek. Gre za dvofonemski diftong /ə/ + /r/ (stə'bər). Ker je kratek, je njegov akcent dinamičen.

2. DISTRIBUCIJA

2.1. Vokalizem

2.11. Dolgi vokalizem

- 2.111. Vokali /i: u: ɛ: ɔ: a:/ se pojavljajo v vseh besednih zlogih, /ər:/ pa v vseh razen v izglasju.
- 2.112. Vokala /e: o:/ se govorita v predzadnjih zlogih. Če jih nahajamo tudi v drugih položajih, sta analogična.
- 2.113. Z /u: ɔ: o:/ se ne začenja nobena beseda. Pred njimi se je namreč razvil protetični [w].

2.12. Kratki vokalizem

- 2.121. Kratki akcentuirani vokali se pojavljajo samo v zadnjih besednih zlogih.
- 2.122. V poziciji pred istozložnim /v/ se pojavljata samo dva akcentuirana kratka vokala, namreč /e o/.
- 2.123. V nevtralni legi se pojavljajo pod kratkim akcentom v odprtih in zaprtih zlogih vokali /e o ə a/.
- 2.124. V poziciji pred istozložnim /j/ se kratki akcentuirani /a/ ne pojavlja.
- 2.125. V predakcentskih zlogih se pojavljajo vokali /e o ə a/, včasih pa tudi /u/.
- 2.126. Z /ə/ se lahko začenja beseda, vendar samo tedaj, če mu sledi /r/ in je akcentuiran naslednji zlog (əržē:n, ər'ja, ərjá:wo).

2.2. Konzonantizem

2.21. Zvočniki

- 2.211. Za /v/ se v poziciji pred zadnjimi vokali in /ə/ govoriti [w], v poziciji pred sprednjimi vokali [v], v poziciji pred konzonanti in pred pavzo pa [w].
- 2.212. V poziciji pred velari se /n/ ne pojavlja.

2.22. Nezvočniki

- 2.221. Pred pavzo se /g/ ne pojavlja, /b/ d z ž/ se govore tudi pred pavzo.
- 2.222. /č/ se v poziciji pred zvenčimi nezvočniki ne pojavlja (žbú:wa 'čebula', žgá:u 'čigav', ta usó:žga 'ta visokega', ta 'tanžga 'ta tankega', ubó:žga 'globokega').

- 2.223. /k g x/ se v poziciji pred poakcentskimi /e i/ in deloma /ə/ ne pojavljajo.
 2.224. /p/ se v poziciji pred /t c/ ne pojavlja.
 2.225. /t/ se v poziciji pred /k/ ne pojavlja. /k/ se v poziciji pred /t/ ne pojavlja.

2.3. Prozodija

- 2.31. Dolgi akut in dolgi cirkumfleks se pojavljata v vseh besednih zlogih, kratki dinamični akcent pa je omejen na zadnje ali edine besedne zlove.

3. IZVOR

3.1. Vokalizem

3.11. Dolgi akcentuirani vokalizem

- i: ← i: (zí:ma, lí:st)
← akcentuirani i v nezadnjem besednjem zlogu (ší:wo)
- u: ← u: (dú:ša)
← akcentuirani u v nezadnjem besednjem zlogu (wú:sta)
← včasih lu: (ú:ža, gù:x)
- é: ← é: (lè:s)
← akcentuirani é v nezadnjem besednjem zlogu (mé:sto)
← e: (pè:č)
← akcentuirani e v nezadnjem besednjem zlogu (pé:ku)
← e: (pè:d)
← akcentuirani è v nezadnjem besednjem zlogu (pérjé:wa)
- ø: ← o: (mó:st)
← akcentuirani o v nezadnjem besednjem zlogu (xó:dəm)
← q: (kò:s)
← akcentuirani q v nezadnjem besednjem zlogu (gó:be)
← ʃ: (wò:k)
- ɛ: ← e v zlogu pred kratkoakcentuiranim končnim zlogom (sé:stra)
← včasih ɛ: pred kratkoakcentuiranim končnim zlogom (po predhodnem skrajšanju) (mé:xk)
- o: ← o v zlogu pred kratkoakcentuiranim končnim zlogom (kó:sa)
← včasih q: pred kratkoakcentuiranim končnim zlogom (po predhodnem skrajšanju) (só:sed)
- a: ← a: (jà:stref)
← akcentuirani a v nezadnjem besednjem zlogu (žá:ba)
← ə: (dà:n)
← akcentuirani ə v nezadnjem besednjem zlogu (dotá:knem)
- ər: ← ʃ: (pér:st)
← akcentuirani ʃ v nezadnjem besednjem zlogu

3.121. Akcentuirani kratki vokalizem

- e ← akcentuirani e v zadnjem ali edinem besednjem zlogu (k'met)
← akcentuirani è v zadnjem ali edinem besednjem zlogu ('več)
← akcentuirani a v zadnjem ali edinem besednjem zlogu v poziciji pred istozložnim /j/ ('dej)

- o ← akcentuirani o v zadnjem ali edinem besednem zlogu (d'no)
  - ← akcentuirani q v zadnjem ali edinem besednem zlogu (stə'zo)
  - ← akcentuirani i v poziciji pred istozložnim /v l/ v končnem besednem zlogu (sk'rɔu, u'boŋ)
  - ← akcentuirani u v poziciji pred istozložnim /v l/ v končnem besednem zlogu
  - ← akcentuirani ē v poziciji pred istozložnim /v l/ v končnem besednem zlogu (m'lɔu, vər'toŋ, z'roŋ)
  - ← akcentuirani o v poziciji pred istozložnim /v l/ v končnem besednem zlogu
  - ← akcentuirani ə v poziciji pred istozložnim /v l/ v končnem besednem zlogu (mər'toŋ, cvə'dou)
  - ← akcentuirani a v poziciji pred istozložnim /v/ v končnem besednem zlogu
  - ← akcentuirani u v končnem odprttem besednem zlogu (p'so, t'mo)
- ə ← akcentuirani ə v zadnjem ali edinem besednem zlogu (bə'zəx)
  - ← akcentuirani i v zadnjem ali edinem zaprtem besednem zlogu ('nət, 'sət)
  - ← akcentuirani u v zadnjem ali edinem zaprtem besednem zlogu ('kəp)
  - ← akcentuirani ɿ v zadnjem ali edinem besednem zlogu ('dəx)
  - ← akcentuirani ē v zadnjem ali edinem besednem zlogu (x'rən)
  - ← skupina nezvočnik + /r/ pred pavzo skupaj z /r/ (stə'bər)
- a ← akcentuirani a v zadnjem ali edinem besednem zlogu, razen v poziciji pred istozložnim /v/ ali /j/ (b'rat)

3.122. Neakcentuirani vokalizem

3.1221. Predakcentski vokalizem

- e/ə ← e
  - ← ɛ
- ə/ø ← i (žəví:š, žvé:wa, dəší:, xtí:)
  - ← u (zgəbí:, sxɔ:, kəpù:jem)
  - ← ɿ (m'ze)
  - ← ē (təstɔ:, čwɔ:, snɔ:, t'mo, ləsə:n)
  - ← ə (stə'za)
  - ← predakcentski ɿ v poziciji pred konzonantom skupaj z r (ə+r) (ərž̥e:n)
- o ← o (kobí:wa)
  - ← ɔ
- u ← lu (upí:na)
  - ← lə- (užní:ŋc)
- a ← a

3.1222. Poakcentski vokalizem

- e ← e (né:se)
  - ← ɛ (sé:stre)
  - ← a v poziciji pred istozložnim /j/ (dé:vej)
  - ← a v poziciji za n v zaprtem zlogu (lé:šnek)

- o $\leftarrow$ o (m  sto,   wo)
    - $\leftarrow$    (s  stro)
    - $\leftarrow$ i, e, o, a, v poziciji pred istozložnim /v l/ (zg  :bo  ,   :wo  , j  :wo  , d  :wo  , k  :to  )
  -    $\leftarrow$ i (x  :d  t, n  :s  t)
    - $\leftarrow$ u (tr  :b  x)
    - $\leftarrow$    (s  :s  d)
    - $\leftarrow$ včasih iz /  / v zaprtem poakcentskem zlogu, vendar se je v taki poziciji /  / navadno izgubil
    - $\leftarrow$ v skupini nezvočnik + zvočnik pred pavzo (v  :ter, p  :rk  l)
  - a $\leftarrow$ a, razen v poziciji pred istozložnim /v l/ in pred /j/ (s  :stra)

3.2. Konzonantizem

Konzonzanti /v j ž ř ř m n n p b t d c s z č š ž k g x/ so nastali iz ustreznih konzonzantov izhodiščnega splošnoslovenskega sistema. Razen tega:

- v ← w v poziciji pred sprednjimi vokali

w ← protetični [w] pred /o: ɔ: o: u:/ ('won, wó:səm, wokò:, wó:gən, wó:če,
wobà:d, wó:rx, wó:üs, vù:š, wú:ra, wú:sta)
   ← l pred konzonzantom ali pred pavzo [u]
   ← l pred /u ɔ: o:/, če pred l ne stoji dental

j ← kot prehodni konzonzant, nastal za vokalom in pred dentalnimi
spiranti (brá:jzda)
   ← g v poziciji pred /e i/ (nó:je, na nó:ji)
   ← w v poziciji med /o/ in /i/ (ovi) v poakcentskem zlogu (smré:čojna,
lé:šojna, kú:kojca, gwá:žojna)

f ← b v poziciji pred pavzo (zò:f)
   ← b(p) v poziciji pred /c/ (grá:fca)
   ← p v poziciji pred /k/ (tè:fka)

č ← t (své:ča)
   ← k v poziciji pred /e: i: e i/ (čé:tna, čé:pa, čí:soú)

š ← x v poziciji pred /e i/ (woré:š, stré:še, na stré:š)
   ← šč ('tøš, gó:ša)

x ← t (← t, d) v poziciji pred k (ré:xka, pó:xku).
   ← g pred pavzo (bò:x, rò:x)

3.3. Prozodija

$\check{V} \leftarrow \check{V}$

← akcentuirani V v nezadnjem besednjem zlogu

← V v poziciji pred kratkoakcentuiranim končnim zlogom po akcentskem premiku

$\dot{V} \leftarrow \dot{V}$

'V $\leftarrow$ akcentuirani V v zadnjem ali edinem besednem zlogu

$V \leftarrow \text{neakcentuirani } V$

← 'V po prenosu akcenta s končnega kratkoakcentuiranega vokala
(zvě:zda, sé:stra, nó:sou)

3.4. Izguba glasov

- 3.41. V govoru se najpogosteje izgube neakcentuirani vokali /i u ē ə/, zlasti v predakcentskih in poakcentskih odprtih zlogih. Še posebej je pogosta taka izguba v neposredni sosesčini zvočnikov.
- 3.42. Izgub konzonantov govor skoraj ne pozna, pač pa različne adaptacije, asimilacije in palatalizacije. Od izgub konzonantov bi omenil izgubo [w] ← w, l v poziciji pred /u:, u, o, ə/ (užnì:uc 'lažnivec', o'kèt 'laket', upí:na 'lupina', gù:x 'gluh', kobá:sa 'klobasa', ú:ža 'luža') in izgubo /č/ v primarni skupini /šč/ (gó:ša).